

Розробка механізму стимулювання регіонального саморозвитку в залежності від рівня самодостатності регіону є запорукою ефективної регіональної політики держави. Оцінка рівня самодостатності регіону та аналіз його складових дає змогу визначити необхідні напрями державної підтримки, її обсяг та параметри інструментів.

Рівень самодостатності регіонального розвитку може бути визначено як вимірювану за розміром, інтенсивністю та якістю економічну категорію, яка відображає рівень забезпеченості регіону необхідними людськими, матеріальними, техніко-технологічними, фінансовими, інформаційними та ін. ресурсами для саморозвитку.

Визначення рівня самодостатності регіонального розвитку передбачає послідовність етапів: підготовчого, аналітичного, розрахункового та підсумкового.

На підготовчому етапі визначається мета процесу оцінювання, методи та принципи оцінки рівня самодостатності та формується інформаційна база для проведення оцінки. Метою процесу оцінювання є визначення напрямів та параметрів державної підтримки та стимулювання саморозвитку регіонів.

Для оцінки самодостатності регіонального розвитку слід застосовувати наступні методи: статистичний аналіз – для вивчення та групування емпіричних даних і обґрунтування методичного підходу до оцінки рівня самодостатності; балансовий метод – для визначення співвідношення двох бюджетів: ресурсів, що має в своєму розпорядженні регіон та потреби в них для забезпечення нормального функціонування системи; метод експертних оцінок – для визначення вагових коефіцієнтів окремих показників; таксономічний аналіз – для визначення інтегрального показника рівня самодостатності регіону; матричний аналіз – для позиціонування часткових показників рівня самодостатності у процесі його оцінювання, що дозволяє простежувати динаміку змін рівня самодостатності регіону та проводити порівняльну оцінку за регіонами України.

В якості принципів оцінки самодостатності регіонального розвитку слід виділити наступні: наукової обґрунтованості – оцінка рівня самодостатності регіонального розвитку має базуватися на наукових методах дослідження та враховувати вимоги об'єктивних законів розвитку; системності – передбачає розгляд самодостатності регіону як складної системи з сукупністю взаємопов'язаних елементів, що утворюють певну цілісність та підґрунтя для саморозвитку регіону; структурність – передбачає оцінку рівня самодостатності регіонального розвитку через визначення її структури; достатності – кількість та структура часткових показників оцінки рівня самодостатності має забезпечувати комплексну оцінку, достатню для обґрунтованих висновків; обґрунтованості – полягає в тому, що інформація, на базі якої проводиться оцінка рівня самодостатності та яка отримана в результаті, має бути суттєвою для розробки коригуючих дій зі стимулювання саморозвитку регіону.

Аналітичний етап передбачає визначення складових оцінки рівня самодостатності регіонального розвитку та визначення переліку часткових показників за складовими (економічна, соціокультурна, організаційно-управлінська). Врахування складових рівня самодостатності регіону дає можливість визначити дефіцит та достатність потенціалу ресурсів необхідних для саморозвитку та на основі цього застосовувати дієві інструменти державної підтримки регіонального розвитку.

Обґрунтування часткових показників для оцінки рівня самодостатності регіонального розвитку полягає в наступному:

аналіз наукових методичних підходів до оцінки потенціалу регіону за його видами (часткові, інтегральні показники, індекси), що дозволяє визначити групи часткових показників для співвідношення забезпеченості ресурсами та їх потенційними можливостями з потребами регіону;

часкові показники мають бути пов'язані між собою та давати змогу зробити обґрунтовані висновки щодо подальшого саморозвитку регіонів;

відбір часткових показників має здійснюватися на основі попереднього кореляційного аналізу їх впливу на саморозвиток регіону з метою зведення

переліку показників, що оцінюються до раціонального мінімуму, і в той же час врахування всіх вагомих показників;

можливість зведення часткових показників в інтегральні показники (стандартизація оцінок) за профілями (складовими) самодостатності для наочного позиціонування рівня самодостатності на матрицях, що дають змогу розробити напрями зміцнення самодостатності регіону.

Розрахунковий етап полягає в здійсненні безпосередньої оцінки часткових показників, складових самодостатності та розрахунку інтегрального показника рівня самодостатності регіону.

Підсумковий етап методичного підходу включає розробку напрямів державної підтримки та стимулювання регіонального саморозвитку; визначення обсягів та параметрів державної підтримки в залежності від показника рівня самодостатності; моделювання наслідків механізмів стимулювання самодостатності регіонів та розробку нормативно-законодавчої бази стимулювання саморозвитку регіонів.

Останнім етапом методичного підходу є розробка нормативно-законодавчої бази стимулювання саморозвитку регіонів.

Ефективність даного підходу полягає в диференційованому, індивідуальному підході к кожному регіону, що передбачає: врахування максимальної кількості потреб регіону; прямий зв'язок з рівнем соціально-економічного розвитку; раціональне спрямування бюджетних коштів та їх цільове використання.